

«خودمختاری دمکراتیک» در روژاوا و ساختار آن

در حاشیه مبارزات کوبانی و مطرح شدن بحث «خودگردانی دمکراتیک»، لازم دیدیم که صرفاً برای آشنایی خودمان و همین طور خوانندگان با این مفهوم، بخشی از جزوه «کنگره ملی کردستان» با عنوان «خودمختاری دمکراتیک برپایه کانتون در روژاوا: فرایند انتقال از دیکتاتوری به دمکراسی»^{*} (مه ۲۰۱۴) را ترجمه کنیم و در دسترس علاقه مندان قرار دهیم.

آرام نوبخت

خودمختاری دمکراتیک در روژاوا

خودمختاری دمکراتیک به جای «دولت-ملت» و «تجانس» در خاورمیانه

از نظر اوجالان دستیابی به هدف دمکراتیزه شدن و تضمین صلح با کشورهای ترکیه، ایران، عراق و سوریه، از خلال غلبه بر ایده «دولت-ملت»، به عنوان سرمنشأ تقسیم بندی های اجتماعی و سیاسی در خاورمیانه، می گذرد. او در مقابل ایده خود را به این شکل توصیف کرد: «هدف دولت- ملت، ایجاد یک فرهنگ ملی واحد، یک هویت ملی واحد، و یک مذهب واحد و یکپارچه است. چنین برداشتی ناگزیر یک شهروندی متجانس را ایجاد می کند. مفهوم شهروندی، در نتیجه جستجو برای یک چنین تجانسی ابداع شده است. خودمختاری دمکراتیک، انعطاف پذیر، چند فرهنگی، ضد انحصار و مبتنی بر اجماع است. در چارچوب این نوع خود-مدیریتی، یک اقتصاد بدیل نیز ضروری خواهد بود که نخبه جامعه را به جای استثمار آن، افزایش دهد و بنابراین پاسخگوی نیازهای متعدد جامعه باشد».

خودمختاری دمکراتیک: دستگاه اداری حاکمیت بر خود

نخستین حامی و جلودار ایده خودمختاری دمکراتیک، عبدالله اوجالان، رهبر کرد، بوده و هست. اوجالان در سال ۲۰۰۷، خودمختاری دمکراتیک را به عنوان ابزاری «برای بیان موقعیت مردم کرد در ارتباط با رویکرد آن ها نسبت به افراد خارج از جمع خود، و برای دمکراتیزه کردن درونی، به مثابه نیرویی علیه عقب ماندگی داخلی در جامعه کرد» تعریف کرد

که «ضدیتی با دولت ندارد»، «خود در جستجوی ایجاد دولت نیست»، «به مرزهای موجود و ساختارهای دولتی احترام می‌گذارد»، «ابزاری است که به واسطه اش منافع محلی در درون دولت متجلی شود» و نهایتاً «ساختاری است که به کردها اجازه می‌دهد در پیوند با نهادهای دولتی موجود، مطالبات خود را تحقق بخشند».

در سال ۲۰۱۰، اوجالان دیدگاه خود را از خودمختاری بسط داد و اضافه کرد که خودمختاری دمکراتیک «بر مبنای قومیت نیست»، «به کردستان محدود نمی‌شود»، «قصد دارد که در پیوند با مفهوم یک ملت دمکراتیک عمل کند»، «سیستمی است که مدیریت محلی را جایگزین مدیریت مرکزی می‌کند»، «سیستمی است که قصد دارد دمکراسی مشارکتی را با دمکراسی نیابتی ترکیب کند»، و در آخر «شکلی از خود-حکومتی است که مشارکت قانونی افرادی را که می‌خواهند حول خطوط قومیت، مذهب، جنسیت، طبقه و غیره بسیج و متشکل شوند، مجاز می‌سازد».

خودمختاری دمکراتیک در روژاوا

برای درک کانتون‌ها، درک پروژه خودمختاری دمکراتیک تقدم دارد. این پروژه قرار است که ابتدا در روژاوا و پس از آن در کل سوریه عملی شود. در منشور «قرارداد اجتماعی خودمختاری دمکراتیک»، چنین نوشته شده است:

این مدیریت، یک مدل از خود-مدیریتی [خودمختاری دمکراتیک] در سوریه، و جزئی از سوریه آینده است که باید بر سیستم مرکزیت زدایی سیاسی متکی باشد و در نظر بگیرد که فدرالیسم بهترین سیستم سیاسی برای سوریه است، و تنظیم رابطه میان «مرکز» و «منطقه» (محل) بر این اساس عملی می‌گردد.

وحدت در عین کثرت

خودمختاری دمکراتیک، به معنای یک میهن دمکراتیک است، متشکل از شهروندان چند زبانی، چند ملیتی و چند مذهبی، و نه یک قومیت واحد همراه با یک زبان و یک مذهب. در روژاوا، کردها، عرب‌ها، آشوریان (کلدانی‌های آشوری، آرامی‌ها)، ترکمن‌ها، ارمنی‌ها، چینی‌ها که به لحاظ مذهبی پیرو اسلام، مسیحیت و آیین ایزدی هستند، از یک سرزمین مشترک برخوردارند.

رابطه میان ملیت‌ها و ادیان بر اصل برادری و دوستی، مشارکت و همزیستی استوار است. هر فرد یا گروه از آزادی عقیده، تفکر، و آزادی بیان برخوردار است، مادام که از ساختار اخلاقی جامعه تخطی نکند، صلح داخلی را به مخاطره نیاندازد و هدف کسب هژمونی و محرومیت دیگران را دربر نداشته باشد.

حقوق زنان و کودکان

زنان حق دارند که خود را در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و در کلیه شئون زندگی وارد کنند. زنان حق سازماندهی خود و حذف کلیه اشکال تبعیض بر مبنای جنسیت را دارند. به علاوه، حقوق کودکان محفوظ است؛ به ویژه ممانعت از کار کودک که به استثمار جسمی و روحی آن‌ها می‌انجامد و ممنوعیت ازدواج در سنین کودکی، خطوط قرمز درک مفهوم خودمختاری دمکراتیک هستند.

نسبت نمایندگی هر دو جنسیت در کلیه نهادها، دستگاه‌های اداری، و هیئت‌ها، دست کم ۴۰ درصد است.

مقررات اقتصادی

در منشور خودمختاری دمکراتیک، مسأله ذخایر و منابع طبیعی، اقتصاد و مالکیت به شکل زیر مورد توجه قرار گرفته اند:

«نظام اقتصادی در نواحی تحت خود-مدیریتی [خودمختاری دمکراتیک] به شکلی عادلانه، پایدار و متکی بر توسعه جهانی کار می‌کند؛ متکی بر توسعه علم و تکنولوژی است با هدف تضمین نیازهای انسانی و یک استاندارد زندگی شایسته برای

کلیه شهروندان، از طریق افزایش تولید و بهره‌وری، و با تضمین اقتصاد مشارکتی ضمن تشویق رقابت مطابق با اصل خودمختاری دموکراتیک («به هر کس مطابق با کارش») و جلوگیری از انحصار و اجرای عدالت اجتماعی، تضمین شکل مالکیت ملی بر ابزار تولید، حفظ حقوق کارگران و مصرف‌کنندگان، حمایت از محیط زیست و تقویت حق حاکمیت ملی.

زمین و اموال عمومی در نواحی خودمختاری دموکراتیک، متعلق به مردم است و یک قانون، نحوه مدیریت و سرمایه‌گذاری در آن‌ها را تنظیم می‌کند. هر کسی نسبت به مال خود حق دارد؛ تملک خصوصی محفوظ است و هیچ‌کسی از آن محروم نمی‌گردد، مگر به موجب قانون؛ و [سلب مالکیت] نه با توسل به زور - به استثنای مواردی که منفعت عمومی ضروری سازد - بلکه تحت شرایط پرداخت غرامت عادلانه در صورت ترک مال از سوی مالک، صورت می‌گیرد.»

کانتون‌ها: مدلی برای عملی ساختن اصول خودمختاری دموکراتیک

تنها می‌توان گفت که کردهای روزاوا تلاش نمودند تا مدلی را بنا بر درک خود از دموکراسی بیابند. آن‌ها در جستجوی مدلی برای دموکراسی خود بوده‌اند. مادام که روح فلسفه خودمختاری دموکراتیک درک شود، درک فرم و شکلی که در قالب آن خودمختاری دموکراتیک عملی خواهد شد، ساده است.

طبق تعریف لغتنامه‌ای، کانتون‌ها، تقسیم‌بندی اداری کوچک در یک کشور، یا منطقه اداری («منطقه» از نظر اداری)؛ تقسیم‌بندی کشوری؛ تقسیم‌بندی قلمرویی هستند؛ این نام از واژه فرانسوی Canton به معنای «گوشه» (Corner) یا «منطقه» (District) گرفته شده است.

کانتون‌ها به عنوان یک مدل از خود-حاکمیتی سیاسی و اجتماعی، مهم هستند، چرا که فرصتی برای دموکراسی مستقیم ایجاد می‌کنند. به همین دلیل، کانتون‌ها به عنوان یک نوع مدیریت سیاسی در سطح خرد و متکی بر محلات، موجب مشارکت فعال تمامی افراد در فرایند تصمیم‌گیری می‌شوند.

کانتون‌ها ابزاری برای غلبه بر مرکزیت‌گرایی و حاکمیت مطلقه

مضاف بر این، کانتون‌ها به عنوان یک راه حل، بهترین گزینه برای فائق آمدن بر سیاست مرکزیت‌گرایی حزب بعث سوریه بودند. مرکزیت‌زدایی از ارگان‌های تصمیم‌گیرنده سیاسی و اجرایی برای دموکراسی مردمی حیاتی بود. از زمان بنیان‌گذاری سوریه، هر تصمیمی به وسیله حکومت مرکزیت‌گرای کشور در پایتخت، دمشق، اتخاذ می‌شد و مقامات محلی همگی مطابق با دستورهای یکسانی عملی می‌کردند. پس از آن که حافظ اسد در سال ۱۹۶۳ به قدرت رسید، یک فرد واحد تمامی تصمیمات را اتخاذ می‌کرد. سوریه با یک شکل زمخت و خشک از حکومت مطلقه رو به رو شد.

شهروندان کانتون‌ها می‌توانند یا قوانین خود را پیشنهاد دهند، یا برای شکست قوانینس که پیش از این از سوی هیئت بالاتری تصویب شده است، فعالیت کنند.

در سیستم مبتنی بر کانتون، تصمیمات به پایین‌ترین سطح ممکن منتقل و واگذار می‌شوند. مردم می‌توانند بیش‌تر به طور مستقیم در تصمیم‌گیری‌ها دخالت داشته باشند؛ اعتبار این سیستم افزایش پیدا می‌کند. مردم تصمیمی را که در پارلمان منطقه‌ای، در شهرداری‌ها مورد بحث قرار گرفته باشد، احتمالاً بیش‌تر از همان تصمیم که در یک پایتخت دورافتاده اتخاذ شده باشد، می‌پذیرند.

خودگردانی کانتون‌ها

هر کانتون در روزاوا قانون اساسی خود، حکومت، پارلمان، دادگاه‌ها، قوانین و شهرداری‌های خود را دارند، هرچند البته این‌ها باید با موارد مذکور در منشور خودمختاری دموکراتیک روزاوا همخوانی داشته باشند. کانتون‌ها از خودمختاری اداری و آزادی تصمیم‌گیری در سطح بالایی برخوردار می‌شوند. آن‌ها از کنترل مستقل بر نظام‌های آموزشی و خدمات

اجتماعی برخوردارند، و هر کدام پلیس (Asayish) و یگان های دفاع مردمی (YPG) و نیروهای دفاع زنان (YPJ) خود را دارد.

از آن جا که نکته کلیدی، انتقال و واگذاری تصمیمات به نواحی است، کانتون ها نقش مهمی در کاهش تخامات بین گروه های قومی و یا مذهبی دارند، البته تا زمانی که آن ها در نواحی جداگانه ای زندگی می کنند. در روژاوا، اکثر مردم متقاعد شده اند که فدرالیسم با سه کانتون خودمختار به کاهش تسلط هر گروه قومی- در این جا تسلط کردها بر اعراب، آشوری ها، چچنی ها- کمک می کند و اجازه می دهد که نواحی شهری و روستایی اولویت های مختلفی را تعیین کنند. به همین دلیل است که منشور قرارداد اجتماعی، نام هیچ گروه قومی را به عنوان قدرت اصلی ذکر نمی کند.

جمعیت در خودمختاری دمکراتیک روژاوا

این سه کانتون، پس از جنگ در سوریه، به محلی برای پناجویان از نواحی جنگی تبدیل شده اند. در حال حاضر جمعیت روژاوا به تقریباً ۴ میلیون نفر رشد کرده است.

کانتون	مرکز	تاریخ شکل گیری	زبان های رسمی	مذهب	جمعیت
جزیره		۲۰۱۴/۱/۲۱	کردی عربی آرامی	اسلام مسیحی ایزدی	۱.۵ میلیون
کوبانی	کوبانی	۲۰۱۴/۱/۲۷	کردی	اسلام	۱ میلیون
عفرین	عفرین	۲۰۱۴/۱/۲۹	کردی	اسلام، علوی، ایزدی	۱.۳ میلیون

کانتون جزیره:

در بین سه کانتون روژاوا، کانتون جزیره، بزرگترین آن هاست. این کانتون، سه زبان رسمی را به رسمیت می شناسد و میان اعراب، کردها، آشوری ها، ارمنی ها، چچنی ها و طرفداران اسلام، مسیحیت و ایزدی، مشترک است.

کانتون های کوبانی و عفرین

اکثریت مطلق جمعیت در کوبانی و عفرین، کُرد هستند.

در عفرین، علوی ها و ایزدهای کُرد جزء مهمی از جامعه کردی را تشکیل می دهند. از زمان جنگ سوریه، صدها هزار کرد و عرب از حلب، دمشق و سایر شهرهای عربی سوریه به این نقطه آمده اند. جمعیت به طور سیستماتیک رو به رشد است که خود مشکلات جدید زیرساختی را ایجاد می کند. تمرکز اصلی این کانتون ها، بر حل این چالش جدید است.

شهرهای کانتون های روژاوا

کانتون جزیره (جزیره)	کانتون عفرین (عفرین)	کانتون کوبانی (عین العرب)
قامشلی (Qamişlo)	عفرین (Efrîn)	کوبانی
مالکیه (Dêrika Hemko)	راجو (Reco)	کوبانی روژ هه لاتی
قحطانیه (Tirbespiyê)	بلبل (Bilbilê)	کوبانی روژاواپی
عامودا (Amûdê)	معبطلی (Mobetan)	
رأس العین (Serêkanî)	شراوا (Şêrawa)	
درباسیه (Dirbêsiyê)	جندیرس (Cindêrisê)	
حسکه (Hesîçe)	شیخ الحدید	
تل تمر	شران	
معبده (Girkê Legê)		
تحتانی (Rimelan)		
جوادیه (Çilaxa)		

ساختار کانتون جزیره

در نمودار زیر، ساختار تصمیم گیری و مشارکت در کانتون جزیره نمایش داده شده است.

شورای اجرایی (حکومت)
رئیس (کرد، دو معاون (عرب، سریانی)
هیئت های شورای اجرایی (وزرا)

۱. روابط خارجی

۲. دفاع و حفاظت از خود (YPJ و YPG)

۳. داخله (پلیس / Asayish)

۴. دادگستری

۵. کمیته های محلی و شهری آمار

۶. مقام مالی، شامل دبیرخانه عمومی بانک ها و گمرک

۷. اشتغال و امور اجتماعی

۸. آموزش

۹. کشاورزی

۱۰. انرژی

۱۱. بهداشت

۱۲. تجارت و اقتصاد

۱۳. خانواده های شهدا

۱۴. فرهنگ و رسانه

۱۵. حمل و نقل

۱۶. جوانان و ورزش

۱۷. محیط زیست، توریسم و آثار باستانی

۱۸. امور مذهبی

۱۹. امور زنان و خانواده

۲۰. کمیسیون حقوق بشر

۲۱. ارتباطات

۲۲. هیئت تدارکات

شورای قضائی

۴۰ درصد زنان و مردان
بر اساس قانون تنظیم می شود.

دادگاه عالی قانون اساسی

هفت عضو
سرپرست از سوی ریاست شورای قانون گذاری
پیشنهاد می شود.
۴۰ درصد زنان و مردان

کمیسیون عالی انتخابات

۱۸ عضو
۴۰ درصد زنان و مردان

شورای اداری محلی

در ده (۱۰) شهر کانتون سزیر

شورای قانونگذاری

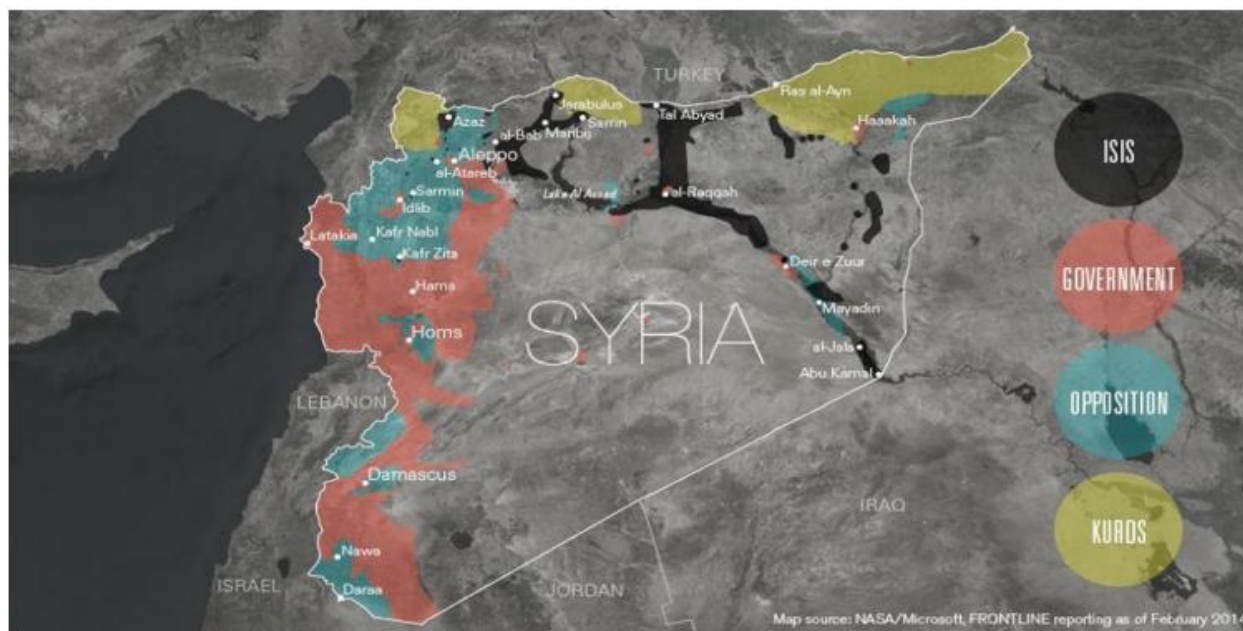
ریاست (رئیس جمهور، دو معاون)
۱۰۱ عضو (کرد، سریانی، عرب)
۴۰ درصد از زنان و مردان

شهروندان سوری کانتون جزیره (۱۸ سال)

تلاش ها برای متحد ساختن کانتون ها

حملات اخیر به کوبانی، کانتون های جزیره، عفرین و کوبانی را وادار به تقویت همبستگی و تعاون با یک دیگر نمود. به همین دلیل، اعضای شورای اجرایی تصمیم به توافقی در ارتباط با دفاع از خود در برابر داعش گرفتند. استقرار یک هیئت هماهنگی برای همکاری در زمینه اتحاد کانتون ها در دستور کار قرار گرفت.

مشکلات بهبود کانتون ها

با نگاهی به نقشه می توان دید که ستیزه جویان داعش، حکومت و اپوزیسیون، جاده های اصلی میان کانتون ها جزیره، عفرین و کوبانی را اشغال کرده اند به طوری که پیوند میان کانتون ها قطع گردیده است.

حکومت های کانتونی به طور روزانه مجبورند به اقداماتی در دفاع از خودمختاری خود دست بزنند. به همین خاطر، تأکید بر بهبود نظام خودمختاری دمکراتیک یک اقدام حقیقتاً انقلابی است.

* <https://peaceinkurdistancampaign.files.wordpress.com/2011/11/rojava-info-may-2014.pdf>

<http://militaant.com>

<https://militaant.wordpress.com/>